

Historia i społeczeństwo. Rządzący i rządzeni

Plan wynikowy z wymaganiami na poszczególne oceny

Wymagania podstawowe – oceny: dopuszczająca i dostateczna.

Wymagania ponadpodstawowe – oceny: dobra, bardzo dobra, celująca.

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować wiedzę i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. U źródeł demokracji i republiki						
1. Obywatel w polis ateńskiej	1. Kto był obywatelem Aten? 2. Reformy ustrojowe w Atenach 3. Demokratyczne Ateny 4. Kto sprawował władzę w Atenach? 5. „Jedność w różnorodności” – obywatel i obywatelstwo w ujęciu Arystotelesa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>polis</i> , monarchia, oligarchia, demokracja, tyrania – omawia rolę postaci: Peryklesa, Arystotelesa – zna datę reform Peryklesa (451/450 r. p.n.e.) – prezentuje warunki uzyskania obywatelstwa w starożytnych Atenach – wymienia prawa i obowiązki obywateli	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: zgromadzenie ludowe (eklezja), Rada Pięciuset, sąd ludowy (heliaja), kolegium dziesięciu strategów, ostracyzm – omawia rolę postaci: Solona, Klejstenesa – zna daty reform: Solona (594/593 r. p.n.e.) i Klejstenesa (508/507 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie Attykę oraz inne	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „strągnięcie długów”, hoplici, falanga, agora, areopag, „zwierzę polityczne” – zna datę rozpoczęcia okresu tyranii Pizystratów (561 r. p.n.e.) – wymienia sposoby uzyskiwania obywatelstwa <i>polis</i> ateńskiej – omawia położenie obywateli ateńskich w VI w. p.n.e. i jego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: dem, ostrakon – omawia rolę postaci Aspazji z Miletu – zna datę spisania prawa przez Drakona (621 r. p.n.e.) – tłumaczy, w jaki sposób zmiana taktyki wojennej wpłynęła na społeczność <i>polis</i> – przedstawia znaczenie agory dla funkcjonowania demokracji w Atenach.	Uczeń: – ocenia wpływ reform: Solona, Klejstenesa i Peryklesa na sytuację społeczno-polityczną obywateli ateńskich.

		teli <i>polis</i> ateńskiej.	<p>obszary zamieszkane przez Greków</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia wpływ warunków naturalnych Grecji na powstanie i funkcjonowanie greckich <i>poleis</i> – omawia reformy: Solona, Klejstenesa i Peryklesa – prezentuje prawa poszczególnych grup społecznych w <i>polis</i> ateńskiej. 	<p>wpływ na reformy ustrojowe w Atenach</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia funkcjonowanie i kompetencje instytucji demokratycznych w Atenach – prezentuje poglądy Arystotelesa na temat miejsca i roli obywateli w greckich <i>poleis</i> – przedstawia udział obywateli Aten w sprawowaniu władzy. 		
2. Republika rzymska i jej obywatele	<p>1. Władze republikańskie</p> <p>2. Walka o prawa polityczne plebejuszy</p> <p>3. Kim był obywatel Rzymu?</p> <p>4. Podboje rzymskie a upadek republiki</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: republika, cesarstwo – zna okres istnienia republiki (509–31 r. p.n.e.) – tłumaczy sposób nabywania obywatelstwa w starożytnym Rzymie – przedstawia prawa i obowiązki obywateli 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjusze, plebejusze, zgromadzenia ludowe (komicja), senat, dyktator, konsul, pretor, cenzor, edyl, kwesor, trybun ludowy, <i>ius sanguinis</i> (prawo krwi), naturalizacja, <i>ius soli</i> (prawo ziemi) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>civitas</i>, pryncypat, dominat, bezpieczeństwa (apatryda) – omawia rolę postaci: Tarkwiniusza Pysznego, Dioklecjana, Cyncerona – zna datę utworzenia urzędu trybunów ludowych (V w.) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia wpływ podbojów rzymskich na przemiany ustrojowe w państwie – wyjaśnia, na czym polega zjawisko bezpieczeństwa i omawia jego konsekwencje. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje prawa obywateli starożytnych Aten i Rzymu z prawami obywateli współczesnych państw.

	5. Jak można uzyskać obywatelstwo?	teli rzymskich.	<ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Oktawiana Augusta, Karakalli – zna okresy istnienia: monarchii rzymskiej (753–509 r. p.n.e.) i cesarstwa (31 r. p.n.e. – 476 r. n.e.) oraz datę wydania przez Karakallę edyktu (212 r. n.e.) – wymienia nazwy urzędów funkcjonujących w republikańskim Rzymie i określa kompetencje urzędników. 	<p>p.n.e.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – pokazuje na mapie rozwój terytorialny Rzymu do II w. n.e. – prezentuje wpływ konfliktu między patrycjuszami a plebejuszami na zmiany ustrojowe w Rzymie – przedstawia ustrój Rzymu republikańskiego – omawia sposoby uzyskiwania obywatelstwa w starożytności i obecnie. 		
3. Tradycja antycznej demokracji i republiki w późniejszych epokach	<ul style="list-style-type: none"> 1. Republiki w średniowieczu 2. Obywatele średniowiecznych miast 3. Republika Niderlandów 4. Demokratyczne i republikańskie tradycje polskiej szlachty 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: republika miejska, autonomia – wymienia warunki uzyskiwania obywatelstwa miejskiego w średniowieczu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjat, rada miejska, ława sądowa, demokracja szlachecka, sarmatyzm – wskazuje na mapie Republikę Zjednoczonych Prowincji i Rzeczpospolitą Obojga Narodów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: doża, Signoria, Wielka Rada, Stany Generalne – zna daty: odrodzenia się republik miejskich w Italii (VIII w.), proklamowania Republiki Niderlandów (1588 r.) – wskazuje na mapie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: domicyl, wilkierz – porównuje zasady uzyskiwania obywatelstwa w starożytnych Atenach i Rzymie oraz w miastach średniowiecznych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ tradycji demokratycznej Grecji i republikańskiego Rzymu na powstanie oraz funkcjonowanie średniowiecznych republik kupieckich, Republiki Niderlandów i Rzeczy-

			<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i skutki odradzania się republik miejskich w Italii – przedstawia zakres autonomii średniowiecznych miast – prezentuje okoliczności powstania i funkcjonowanie Republiki Zjednoczonych Niderlandów – wymienia przyczyny ukształtowania się demokracji szlacheckiej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> republiki miejskie w Italii i Nowogród Wielki – omawia ustrój Republiki Weneckiej – tłumaczy wpływ tradycji antycznych na szlachecką ideologię sarmatyzmu – opisuje wpływ tradycji antycznych na funkcjonowanie Rzeczypospolitej. 		pospolitej.
II. Królowie i poddani						
1. Władcy średniowiecznej Europy	<ul style="list-style-type: none"> 1. Królestwo Franków i jego relacje z Kościołem 2. Cesarstwo uniwersalistyczne 3. Cezaropapizm czy papocezaryzm? 4. Wyprawy krzyżowe 5. Jak przed- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Karola Wielkiego, Ottona I, Ottona III – zna daty koronacji cesarskich: Karola Wielkiego (800 r.) i Ottona I (962 r.) – wymienia obowiązki przypisane w średniowieczu cesarzowi i papieżowi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Chlodwiga, Pepina Krótkiego, Karola Łysego, Lotara, Ludwika Niemieckiego, Grzegorza VII, Henryka IV, Innocentego III – zna daty: chrztu Chlodwiga (496 r.), traktatu z Verdun (843 r.), ogłoszenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Urbana II, Kaliksta II, Henryka V – zna daty: powstania Państwa Kościelnego (756 r.), ukończenia się Henryka IV w Canossie (1077 r.), zawarcia konkordatu wormackiego (1122 r.) – przedstawia histo- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia i ocenia koncepcje cesarstwa uniwersalistyczne: Karola Wielkiego, Ottona I i Ottona III. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia średniowieczne teorie dotyczące pochodzenia władzy monarchicznej – ocenia realne możliwości stworzenia cesarstwa uniwersalistycznego w średniowieczu.

	stawiano pochodzenie władzy monarchicznej?		<p><i>Dictatus papae</i> (1075 r.), synodu w Clermont (1096 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – pokazuje na mapie podział państwa Franków na mocy traktatu z Verdun oraz Państwo Kościelne – prezentuje założenia cesaropapizmu i papocezaryzmu – opisuje spór między cesarstwem a papieżem w średniowieczu – przedstawia poglądy Innocentego III. 	<p>rię Europy po upadku Imperium Rzymskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje relacje między państwem Franków a Kościołem – wymienia postanowienia konkordatu wormackiego – omawia średniowieczne teorie dotyczące pochodzenia władzy monarchicznej – wyjaśnia, jakie konsekwencje dla rywalizacji cesarzy i papieży miały wyprawy krzyżowe. 		
2. Feudalizm w średniowieczu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czym był feudalizm? 2. Drabina feudalna 3. System lenny 4. Poddaństwo chłopów 5. Skutki feudalizmu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: feudalizm, wasal, senior, lenno, pańszczyzna – omawia obowiązki wasala i seniora. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: hołd lenny, inwestytura, drabina feudalna, poddaństwo, renta feudalna, czynsz – opisuje funkcjonowanie systemu wasalno-lennego – tłumaczy, na czym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka naturalna, akt komendacji, akt prekaryjny – omawia zasady średniowiecznej gospodarki naturalnej – prezentuje wpływ 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hominagium</i>, suzeren – przedstawia wpływ systemu wasalno-lennego na sposób życia przedstawicieli różnych warstw społecznych w średniowiecznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki feudalizmu dla społeczeństwa i gospodarki europejskiej.

			polegało poddaństwo gruntowe, osobiste i sądowe chłopów.	feudalizmu na władzę królewską.	Europie.	
3. Miasta średniowiecznej Europy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Od upadku do rozkwitu miast 2. Lokacje miejskie 3. Prawo lokacyjne 4. Samorząd miejski 5. Średniowieczne miasto i jego cechy charakterystyczne 6. Cechy i gildie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: lokacja, cech, gildia, rada miejska – prezentuje przebieg procesu lokacji miasta i wymienia korzyści, które uzyskiwali jego mieszkańcy – przedstawia zadania oraz funkcje średniowiecznych cechów i gildii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wójt, ława, burmistrz, rajca, ławnik, ratusz, patrycjat, pospólstwo, plebs – omawia organizację i kompetencje samorządu miejskiego – wymienia cechy charakterystyczne średniowiecznego miasta – opisuje strukturę średniowiecznego mieszczaństwa. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: prawo lokacyjne, zasadzca, konsul, doża, „partacze”, hanza – zna daty ustanowienia praw: magdeburskiego (1037 r.) i lubeckiego (1225 r.) – przedstawia proces odradzania się miast w średniowiecznej Europie – wymienia korzyści, które przynosiła miastom przynależność do hanz. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Związek Hanzeatycki (Hanza) – omawia przyczyny upadku miast na początku średniowiecza. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie urbanizacji dla rozwoju gospodarczego w średniowieczu i współcześnie.
4. Kształtowanie się parlamentaryzmu europejskiego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki parlamentaryzmu angielskiego 2. Organizacja i działanie parlamentu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: stan, monarchia stanowa, parlament, Stany Generalne – zna daty powsta- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka karta swobód</i>, Izba Lordów, Izba Gmin – omawia rolę postaci: Jana bez Ziemi, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kortezy, landtagi, sobór ziemski – omawia rolę postaci Bonifacego VIII 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Althing, <i>Wielka karta Leónu</i>, Hoftag, Riksdag, <i>impeachment</i>, parowie, lordowie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ przemian organizacji i funkcjonowania parlamentu angielskiego na współczesny par-

	<p>angielskiego</p> <p>3. Stany Generalne we Francji</p> <p>4. Kompetencje Stanów Generalnych</p> <p>5. Zgromadzenia stanowe w innych krajach europejskich</p>	<p>nia: parlamentu angielskiego (1265 r.) i Stanów Generalnych we Francji (1302 r.)</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne monarchii stanowej.</p>	<p>Filipa IV Pięknego</p> <p>– zna datę wydania <i>Wielkiej karty swobód</i> (1215 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie państwa, w których powstały reprezentacje stanowe</p> <p>– omawia organizację i działanie parlamentu angielskiego</p> <p>– przedstawia kompetencje parlamentu angielskiego</p> <p>– prezentuje organizację i działanie Stanów Generalnych we Francji</p> <p>– wymienia kompetencje Stanów Generalnych we Francji.</p>	<p>– zna datę powstania soboru ziemskiego w Rosji (1549 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny ukształtowania się reprezentacji stanowej w Anglii</p> <p>– opisuje pozycję poszczególnych stanów społecznych w monarchiach: angielskiej i francuskiej</p> <p>– wymienia przyczyny zwołania Stanów Generalnych we Francji</p> <p>– opisuje warunki, które musiały zaistnieć w państwach, aby powstały w nich reprezentacje stanowe.</p>	<p>– omawia rolę postaci: Henryka II, Tomasza Becketa, Szymona de Montfort</p> <p>– zna daty: powstania islandzkiego Althingu (ok. 930 r.), pierwszych obrad kortezów w Królestwie Leónu (ok. 1188 r.)</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki konfliktu królów angielskich z duchowieństwem</p> <p>– prezentuje organizację i kompetencje zgromadzeń stanowych w innych krajach europejskich</p> <p>– porównuje okoliczności powstania zgromadzeń stanowych w Anglii i we Francji.</p>	<p>lamentaryzm</p> <p>– ocenia skutki ukształtowania się reprezentacji stanowej dla państwa i władzy królewskiej.</p>
III. Absolutyzm czy republika?						
1. Obywatele czy poddani?	1. Prawa człowieka i prawa obywatela	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolu-	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: poddań-	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akty na-	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „spi-	Uczeń: – ocenia wpływ poglądów oświe-

	<p>2. Absolutyzm we Francji</p> <p>3. Rewolucja angielska i jej skutki</p> <p>4. Nowożytne teorie umowy społecznej</p>	<p>cja, dyktatura, monarchia parlamentarna</p> <p>– omawia rolę postaci: Johna Locke’a, Charles’a de Montesquieu (Monteskiusza), Jeana-Jacques’a Rousseau, Woltera</p> <p>– zna datę ogłoszenia republiki w Anglii (1649 r.)</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne angielskiej monarchii parlamentarnej.</p>	<p>stwo państwowe, lord protektor, <i>Habeas Corpus Act</i>, „chwalebna rewolucja”, umowa społeczna</p> <p>– omawia rolę postaci: Niccolò Machiavellego, Jeana Bodina, Olivera Cromwella, Thomasa Hobbesa</p> <p>– zna daty: wybuchu wojny domowej w Anglii (1642 r.), zatwierdzenia <i>Habeas Corpus Act</i> (1679 r.), „chwalebnej rewolucji” (1688 r.)</p> <p>– prezentuje okoliczności „chwalebnej rewolucji”</p> <p>– przedstawia poglądy filozofów dotyczące umowy społecznej i jej realizacji.</p>	<p>wigacyjne, <i>Deklaracja praw</i></p> <p>– omawia rolę postaci: Armanda Jeana Richelieu, Ludwika XIV, Karola I, Karola II, Jakuba II, Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego</p> <p>– zna daty: bitwy pod Naseby (1645 r.), uchwalenia aktów nawigacyjnych (1651 r.)</p> <p>– tłumaczy, jak w XVI i XVII w. rozumiano prawa człowieka oraz prawa obywatela</p> <p>– opisuje cechy charakterystyczne monarchii absolutnej na przykładzie Francji</p> <p>– wymienia przyczyny rewolucji angielskiej</p> <p>– przedstawia przebieg angielskiej wojny domowej i jej wpływ na przemiany</p>	<p>sek prochowy”, torysi, wigowie</p> <p>– omawia rolę postaci: Thomasa Smitha, Jakuba I, Guya Fawkesa, Ludwika III, Jules’a Mazarina</p> <p>– zna daty: „spisku prochowego” (1605 r.), wydania <i>Instrumentu rządzenia</i> (1653 r.), objęcia tronu angielskiego przez Karola II (1660 r.)</p> <p>– prezentuje poglądy filozofów na temat mającego u podstaw idee oświeceniowe funkcjonowania nowoczesnego państwa.</p>	<p>cenionych na temat umowy społecznej i funkcjonowania państwa na współczesne systemy demokratyczne oraz udział obywateli w rządzeniu państwem.</p>
--	--	--	---	---	---	--

<p>2. Elementy feudalizmu w czasach nowożytnych</p>	<p>1. Dualizm gospodarczy w Europie 2. Szlachta a pozostałe grupy społeczne 3. Folwark szlachecki 4. Jak zanikło poddaństwo chłopów?</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna – wymienia cechy charakterystyczne gospodarki europejskiej na zachód i wschód od Łaby.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: dualizm gospodarczy, folwark pańszczyźniany, uwłaszczenie – zna daty: zniesienia poddaństwa osobistego w Księstwie Warszawskim (1807 r.), uwłaszczenia w Galicji (1848 r.), uwłaszczenia w Królestwie Polskim (1864 r.) – wskazuje na mapie umowną granicę podziału gospodarczego Europy – omawia gospodarcze skutki wielkich odkryć geograficznych – opisuje funkcjonowanie folwarku szlacheckiego – wymienia powinności chłopów wobec panów feudal-</p>	<p>ustrojowe w Anglii.</p> <p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: pańszczyzna sprzężajna, komornicy – zna datę wydania <i>Statutu toruńskiego</i> (1520 r.) – przedstawia przyczyny przemian społeczno-ekonomicznych w XVI w. – prezentuje rolę gospodarczą i społeczną szlachty – wyjaśnia znaczenie <i>Statutu toruńskiego</i> dla rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Polsce – omawia przemiany społeczno-gospodarcze oraz polityczne, które doprowadziły do eliminacji elementów feudalizmu w</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: polowiczny system dzierżawy, gospodarka dzierżawna (czynszowa) – porównuje rozwój gospodarczy na zachodzie i wschodzie Europy w XVI–XVIII w. oraz ocenia następstwa dostrzeżonych różnic.</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ systemu gospodarczego na życie ludności w czasach nowożytnych i obecnych.</p>
--	--	---	--	---	--	--

			nych – przedstawia etapy procesu uwłaszczenia na ziemiach polskich pod trzema zaborami.	Europie.		
3. Rzeczpospolita – królestwo czy republika?	1. Początki polskiego parlamentaryzmu 2. Obrady sejm walnego 3. Wolna elekcja 4. Sejmiki ziemskie 5. Sądy ziemskie i trybunały szlacheckie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sejm walny, senat, izba poselska, <i>liberum veto</i> , <i>Nihil novi</i> , sejmik ziemski – zna daty: zwołania pierwszego dwuizbowego sejm walnego (1493 r.), uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), pierwszego zastosowania <i>liberum veto</i> (1652 r.) – omawia strukturę i zasady działania sejm walnego.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sąd ziemski, <i>Artykuły henrykowskie</i> , sejm zwyczajny (ordynaryjny), sejm nadzwyczajny (ekstraordynaryjny), sejm konwokacyjny, sejm elekcyjny – omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Władysława Sicińskiego, Stefana Batorego – zna datę uchwalenia <i>Artykułów henrykowskich</i> (1573 r.) – prezentuje okoliczności zwołania pierwszego sejm walnego – wymienia i opisuje poszczególne etapy prac sejm walnego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konstytucja, rugi poselskie, Trybunał Koronny, Trybunał Litewski, interreks – prezentuje genezę polskiego parlamentaryzmu – tłumaczy wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na funkcjonowanie polskiego parlamentaryzmu – omawia kompetencje szlacheckich sądów ziemskich – przedstawia rolę, uprawnienia oraz zasady funkcjonowania sejmów konwokacyjnych i elekcyjnych	Uczeń: – porównuje organizację parlamentu angielskiego i sejm walnego w Rzeczypospolitej – ocenia skutki stosowania przez szlachtę <i>liberum veto</i> .	Uczeń: – porównuje oraz ocenia uprawnienia parlamentów: francuskiego, angielskiego i Rzeczypospolitej.

			<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje sejmów – tłumaczy, w jaki sposób przywileje wpłynęły na potęgę polityczną szlachty. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje szlacheckich sejmików ziemskich i prezentuje ich funkcje. 		
4. Szlachta i magnateria	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jak powstał stan szlachecki? 2. Przywileje szlacheckie 3. Rozwarstwienie stanu szlacheckiego 4. Wzrost potęgi magnatów 5. Oligarchia magnacka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: przywilej szlachecki, oligarchia magnacka – omawia rolę postaci: Ludwika Węgierskiego, Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka – zna daty nadania przywilejów: koszyckiego (1374 r.), jedlnieńsko-krakowskiego (1430–1433 r.), cerekwicko-nieszawskiego (1454 r.), radomskiego (1505 r.) – wymienia cechy charakterystyczne szlachty jako stanu społecznego – wymienia cechy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: magnaci, średnia szlachta, infamia, banicja, klientelizm, latyfundiizm – omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, Jana Kazimierza – zna daty nadania przywilejów: czerwińskiego (1422 r.), warckiego (1423 r.), piotrkowskiego (1496 r.) – wymienia postanowienia przywilejów szlacheckich – przedstawia proces kształtowania się stanu szlacheckiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: nobilitacja, szlachta zagrodowa (zaściankowa), „gołota”, herb, zawołanie, ordynacja – omawia rolę postaci: Janusza Radziwiłła, Bogusława Radziwiłła – przedstawia przyczyny i skutki rozwarstwienia stanu szlacheckiego – tłumaczy, w jakich okolicznościach szlachcic mógł utracić prawa obywatelskie i jakie były tego skutki – prezentuje styl życia polskiej magnaterii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu nowa magnateria – omawia rolę postaci: Samuela Zborowskiego, Hieronima Radziejowskiego, Krzysztofa Opalińskiego, Andrzeja Karola Grudzińskiego – przedstawia wpływ kryzysu w XVII w. na przemiany społeczne i polityczne w Rzeczypospolitej – prezentuje wpływ przywilejów na rolę szlachty i króla w państwie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ wzrostu potęgi magnatów na sytuację społeczną, gospodarczą i polityczną Rzeczypospolitej – omawia i ocenia postawy magnaterii wobec zagrożenia państwowości polskiej – ocenia wpływ oligarchii magnackiej na funkcjonowanie państwa polskiego.

		charakterystyczne oligarchii magnackiej.	– wymienia i charakteryzuje warstwy stanu szlacheckiego – prezentuje przyczyny, przejawy i skutki wzrostu potęgi magnatów.			
5. Z królem lub przeciw niemu	1. Konfederacje i rokosze 2. Rokosz Zebrzydowskiego 3. Rokosz Lubomirskiego 4. W obronie kraju 5. Konfederacja targowicka	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja, rokosz, elekcja <i>viritim</i> , konfederacja barska, konfederacja targowicka – omawia rolę postaci: Zygmunta I Starego, Zygmunta Augusta, Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza, Stanisława Augusta Poniatowskiego – zna daty konfederacji: barskiej (1768–1772 r.) i targowickiej (1792 r.) – tłumaczy, dlaczego targowica (konfederacja targowicka) stała się symbolem	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: egzekucja praw i dóbr, rokosz Zebrzydowskiego, rokosz Lubomirskiego – omawia rolę postaci: Mikołaja Zebrzydowskiego, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego – zna daty rokoszy: Zebrzydowskiego (1606–1607 r.) i Lubomirskiego (1665–1666 r.) – wymienia cechy charakterystyczne	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: elekcja <i>vivente rege</i> , „wojna kokosza”, konfederacja tyszowiecka – omawia rolę postaci: Jana Zamojskiego, Stefana Czarnieckiego – zna daty: „wojny kokoszej” (1537 r.), bitwy pod Guzowem (1607 r.), konfederacji tyszowieckiej (1655 r.), bitwy pod Mątwami (1666 r.) – wymienia przyczyny, cele i skutki „wojny kokoszej” – przedstawia przebieg i skutki rokoszy: Ze-	Uczeń: – omawia rolę postaci: Stanisława Lanckorońskiego, Józefa Pułaskiego, Michała Krasińskiego – wyjaśnia, dlaczego rokosze i konfederacje miały destrukcyjny wpływ na życie polityczne w Rzeczypospolitej.	Uczeń: – ocenia postawy przywódców rokoszy – ocenia zjawisko oligarchizacji życia politycznego w Rzeczypospolitej – ocenia różne postawy polskiej szlachty wobec władzy królewskiej i racji stanu.

		zdrady narodowej.	konfederacji i rokosz jako wyrazów szlacheckiego buntu – przedstawia przyczyny, cele i skutki konfederacji: barskiej i targowickiej.	brzydowskiego oraz Lubomirskiego – prezentuje przyczyny, cele i skutki konfederacji tyszowieckiej.		
6. Polskie wzorce obywatela	<p>1. Obywatel w Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p> <p>2. Propozycje reform ustrojowych</p> <p>3. Nowa koncepcja narodu</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu sarmatyzm – omawia rolę postaci: Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Piotra Skargi – zna datę wydania <i>Konstytucji 3 maja</i> (1791 r.) – przedstawia społeczne i obywatelskie idee A. Frycza Modrzewskiego – prezentuje założenia sarmatyzmu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „czarna procesja”, prawo o miastach – omawia rolę postaci: Stanisława Leszczyńskiego, Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Jana Dekerta – zna daty: „czarnej procesji” (1789 r.), uchwalenia prawa o miastach (1791 r.) – tłumaczy, dlaczego termin obywatele początkowo dotyczył jedynie przedstawicieli stanu szlacheckiego – prezentuje XVIII-wieczne propozycje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje wpływ reformacji na rozwój nowych idei społecznych na ziemiach polskich – omawia przyczyny krytyki szlacheckiej idei „złotej wolności” – wyjaśnia, na czym polegała nowa koncepcja narodu ukształtowana w XVIII w. – przedstawia ewolucję pojęcia obywatel na gruncie polskim. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Kallimacha, Biernata z Lublina, Jana Ostoroga – porównuje i ocenia postulaty reform: S. Leszczyńskiego, S. Konarskiego i S. Staszica – porównuje rozważania na temat koncepcji obywatela w państwie w polskiej i zachodnioeuropejskiej publicystyce politycznej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia XVIII-wieczne propozycje reform ustrojowych – omawia i ocenia wpływ wydarzeń z przełomu XVIII i XIX w. na przemiany społeczne na ziemiach polskich.

			reform ustrojowych – przedstawia proces nabywania praw przez mieszczan w XVIII w.			
IV. Wiek rewolucji						
1. Wielkie rewolucje	<p>1. Dlaczego wybuchła rewolucja amerykańska?</p> <p>2. Wojna o niepodległość</p> <p>3. Wybuch rewolucji</p> <p>4. Francja republiką</p> <p>5. Terror jakobinów i upadek rewolucji</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Deklaracja niepodległości Stanów Zjednoczonych, Deklaracja praw człowieka i obywatela</i></p> <p>– omawia rolę postaci: Jerzego Waszyngtona, Benjamina Franklina</p> <p>– zna daty: wybuchu wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych (1774 r.), ogłoszenia <i>Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych</i> (4 lipca 1776 r.), zburzenia Bastylji (14 lipca 1789 r.), uchwalenia <i>Deklaracji praw człowieka i</i></p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki, jakobini, przewrót termidoriański</i></p> <p>– omawia rolę postaci: Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Ludwika XVI, Maximiliena de Robespierre’a</p> <p>– zna daty: uchwalenia <i>Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki</i> (1787 r.), ogłoszenia Francji republiką (wrzesień 1792 r.), dojścia do władzy jakobinów (1793 r.), przewrotu termidoriańskiego (lipiec 1794 r.)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „bostońskie picie herbaty”, Zgromadzenie Narodowe, Konstytuanta, Zgromadzenie Przewodniczące (Legislatura), Konwent Narodowy</p> <p>– omawia rolę postaci: Thomasa Jeffersona, Johna Adamsa</p> <p>– zna daty: „bostońskiego picia herbaty” (1773 r.), bitwy pod Saratogą (1777 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.), zwołania Stanów Generalnych (1789 r.), uchwalenia pierwszej konstytucji francuskiej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: sankiuloci, I koalicja antyfrancuska, „konstytucja roku III”</p> <p>– omawia rolę postaci: Thomasa Paine’a, Marie Josepha de La Fayette’a, Wilhelma von Steubena</p> <p>– zna daty: bitwy pod Lexington (1775 r.), traktatu pokojowego, którego zawarcie zakończyło wojnę o niepodległość Stanów Zjednoczonych (1783 r.), wybuchu powstania w Wandei (1793 r.)</p> <p>– omawia relacje</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> na współczesne prawa człowieka</p> <p>– ocenia wpływ rewolucji: amerykańskiej oraz francuskiej na koncepcje państwa i prawa.</p>

		<p><i>obywatela</i> (26 sierpnia 1789 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zasady spisane w <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia bezpośrednie przyczyny wojny kolonii angielskich o niepodległość – prezentuje zasady ustrojowe Stanów Zjednoczonych Ameryki – omawia okoliczności wybuchu rewolucji francuskiej – przedstawia stosunek społeczeństwa do rewolucji – wymienia główne etapy rewolucji francuskiej. 	<p>(wrzesień 1791 r.), egzekucji Ludwika XVI (styczeń 1793 r.), uchwalenia „konstytucji roku III” (1795 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie obszary Francji, na których doszło do wystąpień kontrrewolucyjnych – opisuje przebieg wojny kolonii brytyjskich w Ameryce Północnej o niepodległość – prezentuje sytuację społeczno-ekonomiczną we Francji w XVIII w. – tłumaczy realne i symboliczne znaczenie zdobycia Bastylji. 	<p>między Wielką Brytanią a koloniami angielskimi w Ameryce Północnej</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje losy Ludwika XVI w czasie rewolucji – przedstawia i ocenia dyktatorskie rządy jakobinów. 	
2. Rewolucje społeczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wiosna Ludów 2. Sztuka w służbie rewolucji 3. Ideologia socjalistyczna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Wiosna Ludów, rewolucja lutowa, rewolucja październikowa – omawia rolę po- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja przemysłowa, socjalizm, komunizm, socjalizm naukowy – omawia rolę po- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: socjalizm utopijny, <i>Manifest komunistyczny</i>, rewizjonizm, reformizm 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: mieniszewicy, bolszewicy, <i>Manifest październikowy</i> – omawia rolę po- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ rewolucji na sztukę – ocenia cele i skuteczność reformizmu – ocenia wpływ

	<p>4. Rewolucja w Rosji w latach 1905–1907 5. Rok 1917 w Rosji</p>	<p>staci: Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Włodzimierza Lenina – zna daty: Wiosny Ludów (1848–1849 r.), rewolucji lutowej w Rosji (marzec 1917 r.), rewolucji październikowej (listopad 1917 r.) – wymienia przyczyny i skutki Wiosny Ludów – prezentuje przyczyny oraz skutki rewolucji: lutowej i październikowej w Rosji.</p>	<p>staci: Giuseppe Garibaldi, Ludwika Napoleona Bonaparte, Franciszka Józefa I – zna daty rewolucji: we Francji i w Belgii (1830 r.), a także w Rosji (1905–1907 r.) – wskazuje na mapie kraje, w których doszło do rewolucji w 1830 r. i wystąpienia Wiosny Ludów – omawia społeczne skutki rewolucji przemysłowej i ich wpływ na rozwój nowych ideologii – przedstawia założenia socjalizmu, socjalizmu utopijnego i komunizmu – wymienia przyczyny i skutki rewolucji w Rosji z lat 1905–1907 – prezentuje rządy bolszewików w Rosji.</p>	<p>– omawia rolę postaci: Giuseppe Mazziniego, Mikołaja II, Piotra Stołypina – zna daty wybuchu Wiosny Ludów: w państwach włoskich (styczeń 1848 r.), we Francji (luty 1848 r.), w państwach niemieckich i Austrii (luty 1848 r.) – wymienia przyczyny oraz skutki rewolucji: we Francji i w Belgii w 1830 r. – prezentuje przebieg Wiosny Ludów: we Francji, w państwach włoskich, niemieckich i Austrii – przedstawia okoliczności, które wpłynęły na ukształtowanie się rewizjonizmu i reformizmu.</p>	<p>staci: Karola X, Ludwika Filipa, Klemensa von Metternicha, Ferdynanda I – zna daty: pokoju w Brześciu Litewskim (marzec 1918 r.), zamordowania cara Mikołaja II i jego rodziny (lipiec 1918 r.) – tłumaczy, jaką rolę odgrywała sztuka w czasach rewolucji – porównuje rewolucyjny terror jakobinów i bolszewików – przedstawia znaczenie XIX-wiecznych rewolucji dla demokratyzacji życia w Europie.</p>	<p>ideologii demokratycznej i socjalistycznej na ruchy rewolucyjne – ocenia rządy bolszewików w Rosji.</p>
--	--	---	--	---	--	--

3. Społeczeństwo bez państwa	1. Początki anarchizmu 2. Anarchizm czy komunizm? 3. Anarchizm w XX wieku 4. Anarchiści na ziemiach polskich 5. Anarchiści współcześnie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu anarchizm – omawia rolę postaci: Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina – wymienia przyczyny ukształtowania się anarchizmu – przedstawia metody działania anarchistów.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu antyglobalizm – omawia rolę postaci: Pierre’a Proudhona, Edwarda Abramowskiego – przedstawia ideologiczne podstawy anarchizmu – omawia działalność anarchistów na ziemiach polskich – prezentuje przyczyny rozwinęcia się doktryny anarchistycznej w drugiej połowie XIX w.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: anarchokunizm, anarchosyndykalizm, związki zawodowe – omawia rolę postaci Williama Godwina – wyjaśnia, za jakim modelem organizacji społeczeństwa opowiadał się Pierre Proudhon – wskazuje główną przyczynę sporu pomiędzy anarchistami a komunistami.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Luigiego Luchieniego, Leona Czolgosa, Jeana Jacques’a Élisée Reclusa – przedstawia wpływ anarchosyndykalizmu na działalność związków zawodowych w Hiszpanii i Stanach Zjednoczonych – prezentuje i ocenia wpływ anarchizmu na współczesne subkultury młodzieżowe oraz ruch antyglobalistyczny.	Uczeń: – ocenia stosunek anarchistów do państwa i władzy.
4. Komuna Paryska	1. Powstanie III Republiki Francuskiej 2. Okoliczności proklamowania Komuny Paryskiej 3. Upadek Komuny Paryskiej 4. Represje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Komuna Paryska – zna okres walk Komuny Paryskiej (18 marca – 18 maja 1871 r.) – przedstawia cele i skutki walk Komuny	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Komuny, komunardzi – omawia rolę postaci Jarosława Dąbrowskiego – zna daty: powstania III Republiki	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu <i>Międzynarodówka</i> – omawia rolę postaci: Napoleona III, Louisa Adolphe’a Thiersa, Floriana Trawińskiego, Waleriego Wróblewskiego	Uczeń: – omawia rolę postaci Léona Gambetty – przedstawia rolę kobiet w rewolucjach francuskich.	Uczeń: – ocenia znaczenie walk Komuny Paryskiej dla XIX-wiecznego ruchu rewolucyjnego.

	wobec komu- nardów 5. Kobiety we francuskich rewolucjach	Paryskiej.	Francuskiej (wrze- sień 1870 r.), wojny francusko-pruskiej (1870–1871 r.) – przedstawia przy- czyny walk Komuny Paryskiej – prezentuje działal- ność Rady Komuny – wymienia przyczy- ny upadku Komuny Paryskiej.	– zna daty: klęski Francuzów pod Se- danem (wrzesień 1870 r.), zawarcia traktatu pokojowego w Wersalu (maj 1871 r.) – przedstawia wpływ wojny francusko- pruskiej na walki Komuny Paryskiej – tłumaczy, dlaczego w walkach Komuny Paryskiej brali udział Polacy.		
V. Ku demokratycznej Rzeczypospolitej						
1. Obywa- tele odro- dzonej Rzeczypo- spolitej	1. Odbudowa państwowości 2. Powszechne prawo wybor- cze 3. Od demo- kracji do sana- cji 4. Wybory brzeskie 5. Prawa oby- watelskie w konstytucjach II Rzeczypo-	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konstytu- cja marcowa, kon- stytucja kwietniowa – omawia rolę po- staci Józefa Piłsud- skiego – zna daty: ogłosze- nia niepodległości przez Polskę (11 li- stopada 1918 r.), uchwalenia konsty- tucji: marcowej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu sanacja – omawia rolę po- staci Jędrzeja Mora- czewskiego – zna datę przewro- tu majowego (1926 r.) – wskazuje na mapie tereny zwartego osadnictwa mniej- szości narodowych w II Rzeczypospolitej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wybory brzeskie, proces brzeski, „getto ław- kowe”, strajk rolny – zna daty: powoła- nia rządu J. Mora- czewskiego (listopad 1918 r.), pierwszych wyborów do sejmu w II Rzeczypospolitej (styczeń 1919 r.), wyborów brzeskich	Uczeń: – omawia rolę po- staci Zofii Mora- czewskiej – zna datę strajku powszechnego w Krakowie (1923 r.) – przedstawia i oce- nia politykę II Rze- czypospolitej wobec mniejszości naro- dowych.	Uczeń: – porównuje oraz ocenia zakres praw obywatelskich w konstytucjach: marcowej i kwiet- niowej.

	<p>spolitej</p> <p>6. Konflikty społeczne w II Rzeczypospolitej</p> <p>7. Konflikty narodowościowe w II Rzeczypospolitej</p>	<p>(1921 r.) i kwietniowej (1935 r.)</p> <p>– przedstawia ustrój polityczny II Rzeczypospolitej ustanowiony w konstytucjach: marcowej i kwietniowej.</p>	<p>– przedstawia początki kształtowania się II Rzeczypospolitej</p> <p>– prezentuje zakres praw obywatelskich w konstytucjach: marcowej i kwietniowej</p> <p>– opisuje wielonarodową strukturę społeczną II Rzeczypospolitej.</p>	<p>(1930 r.), procesu brzeskiego (1931–1932 r.)</p> <p>– tłumaczy, na czym polegał demokratyczny charakter II Rzeczypospolitej na początku jej istnienia</p> <p>– omawia okoliczności zamachu majowego.</p>		
<p>2. Władza i społeczeństwo w PRL</p>	<p>1. Komunistyczne władze w Polsce do 1956 roku</p> <p>2. Wydarzenia poznańskie i odwilż październikowa</p> <p>3. Jak powstała opozycja?</p> <p>4. Marzec '68</p> <p>5. Grudzień '70</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: poznański Czerwiec, wydarzenia marcowe, Grudzień '70</p> <p>– omawia rolę postaci: Bolesława Bieruta, Władysława Gomułki, Edwarda Gierka</p> <p>– zna daty: uchwalenia <i>Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej</i> (1952 r.), poznańskiego Czerwca (28–</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, kult jedynostki, odwilż październikowa</p> <p>– omawia rolę postaci: Stanisława Mikołajczyka, kard. Stefana Wyszyńskiego, Jacka Kuronia, Adama Michnika</p> <p>– zna daty: powstania Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (1948 r.), od-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, „mała stabilizacja”, „partyzanci”, czarny czwartek</p> <p>– omawia rolę postaci: Józefa Różańskiego, Józefa Cyrankiewicza</p> <p>– zna daty: utworzenia Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (1945 r.), przeprowadzenia</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Antoniego Słonimskiego, Mieczysława Moczara, Karola Modzelewskiego</p> <p>– zna daty: powołania W. Gomułki na stanowisko I sekretarza KC PZPR (październik 1956 r.), powstania <i>Listu 34</i> (1964 r.)</p> <p>– prezentuje proces przejmowania władzy przez komuni-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia politykę PZPR wobec społeczeństwa.</p>

		<p>30 czerwca 1956 r.), wydarzeń marcowych (1968 r.), wystąpień grudniowych na Wybrzeżu (1970 r.)</p> <p>– przedstawia skutki przejęcia władzy w Polsce przez komunistów.</p>	<p>wilży październikowej (1956–1957 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki poznańskiego Czerwca</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki Marca '68</p> <p>– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wystąpień na Wybrzeżu z grudnia 1970 r.</p>	<p>referendum ludowego (1946 r.), uchwalenia „małej konstytucji” (1947 r.), czarnego czwartku w Gdyni (17 grudnia 1970 r.)</p> <p>– prezentuje stosunek władz komunistycznych do społeczeństwa</p> <p>– wymienia cele komunistycznej propagandy</p> <p>– omawia odwilż październikową i „małą stabilizację” z czasów rządów W. Gomułki</p> <p>– przedstawia okoliczności powstania opozycji antykomunistycznej.</p>	<p>stów w powojennej Polsce</p> <p>– przedstawia proces formowania się opozycji w powojennej Polsce.</p>	
<p>3. Opozycja polityczna w PRL</p>	<p>1. Początki opozycji</p> <p>2. O wolne związki zawodowe</p> <p>3. Rozprawa z opozycją</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Obrony Robotników, postulaty sierpniowe, Niezależny Samorządny Związek</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Służba Bezpieczeństwa, Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, Wojskowa Rada</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Studencki Komitet Solidarności, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Wolne</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Jerzego Andrzejewskiego, Edwarda Lipińskiego, ks. Jana Zieja, Jana Józefa Lipskiego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia rolę organizacji opozycyjnych w walce o demokratyzację państwa polskiego.</p>

	<p>4. Dalsza walka o demokrację</p>	<p>Zawodowy „Solidarność”, Okrągły Stół – omawia rolę postaci: Edwarda Gierka, Lecha Wałęsy, kard. Karola Wojtyły, gen. Wojciecha Jaruzelskiego – zna daty: wyboru kard. K. Wojtyły na papieża (1978 r.), strajku w Stoczni Gdańskiej (14–31 sierpnia 1980 r.), wprowadzenia stanu wojennego (13 grudnia 1981 r.) – przedstawia przyczyny i skutki wydarzeń z sierpnia 1980 r.</p>	<p>Ocalenia Narodowego – omawia rolę postaci: Jacka Kuronia, ks. Jerzego Popiełuszki – zna daty: strajków czerwcowych (1976 r.), powstania KOR (1976 r.), ogłoszenia postulatów sierpniowych (17 sierpnia 1980 r.), podpisania porozumień w Gdańsku (31 sierpnia 1980 r.), utworzenia NSZZ „Solidarność” (wrzesień 1980 r.), pacyfikacji górników z kopalni Wujek (16 grudnia 1981 r.), obrad Okrągłego Stołu (6 lutego – 5 kwietnia 1989 r.) – wymienia cele i przedstawia charakter działalności KOR – omawia postulaty wysunięte przez Międzyzakładowy</p>	<p>Związki Zawodowe – omawia rolę postaci: Antoniego Macierewicza, Stanisława Pyjasa, Anny Walentynowicz, Grzegorza Przemyska – zna daty: założenia WZZ (1978 r.), pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do ojczyzny (1979 r.), podpisania porozumień w Szczecinie (30 sierpnia 1980 r.), zniesienia stanu wojennego (22 lipca 1983 r.) – przedstawia okoliczności powstawania organizacji opozycyjnych w latach 70. XX w. – opisuje wpływ problemów życia codziennego w epoce E. Gierka na stosunek społeczeństwa do władz PRL – wymienia nazwy</p>	<p>go, Kazimierza Świątonia, Andrzeja Gwiazdy, Krzysztofa Wyszkwoskiego, Antoniego Sokołowskiego, Bogdana Borusewicz, Andrzeja Kołodzieja – zna daty powstania: Studenckiego Komitetu Solidarności (1977 r.) i ROP-CiO (1977 r.) – przedstawia rolę Kościoła w walce z władzami komunistycznymi – opisuje postawy społeczeństwa polskiego wobec polityki władz komunistycznych.</p>	
--	-------------------------------------	---	---	---	--	--

			<p>Komitet Strajkowy – przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce – prezentuje okoliczności zwołania obrad Okrągłego Stołu i decyzje polityczne ich uczestników.</p>	<p>organizacji opozycyjnych działających w PRL w latach 70. i 80. XX w.</p>		
<p>4. Między utopią a antyutopią</p>	<p>1. Wizje idealnego świata 2. Utopia w myśli politycznej 3. Antyutopia 4. Antyutopie w kinie 5. Eugenika – realizacja antyutopii</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: utopia, antyutopia – przedstawia przyczyny oraz sposoby wykorzystywania idei eugenicznych w XIX i XX w.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: socjalizm utopijny, eugenika – omawia rolę postaci: Aldousa Huxleya, George’a Orwella, Stanisława Lema – wymienia przykłady antyutopii (literackich i filmowych) – przedstawia cechy charakterystyczne antyutopii (literackich i filmowych) – porównuje utopie i antyutopie.</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Platona, Thomasa More’a, Thomasa Campanelli, Francisca Bacona, Ignacego Krasickiego, Roberta Owena, Janusza Zajdla, Francisca Galtona – przedstawia wizje idealnego państwa tworzone na przestrzeni dziejów – wyjaśnia przyczyny ukształtowania się antyutopii.</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Louisa Auguste’a Blanqui, Henriego de Saint-Simona, Charles’a Fouriera, Jeana-Baptiste’a Godina – przedstawia znaczenie idei utopijnych w myśli politycznej – wyjaśnia, dlaczego stosowanie zasad eugeniki stanowi zagrożenie dla demokracji oraz praw człowieka.</p>	<p>Uczeń: – ocenia aktualny stopień rozwoju technologii i nauki w kontekście zagrożenia powstaniem świata przypominającego ten przedstawiony w antyutopiach.</p>